

Аналітична записка
з питань порівняльного законодавства щодо
організації і тривалості канікул у закладах загальної середньої освіти
протягом навчального року в державах-членах Європейського Союзу*

Анотація. В Аналітичній записці викладено результати дослідження європейського досвіду законодавчого регулювання організації і тривалості канікул у закладах загальної середньої освіти протягом навчального року. Проаналізовано відповідне національне законодавство Польщі, Естонії, Італії, Іспанії, Нідерландів, Фінляндії, Чехії, Франції, Німеччини.

В Аналітичній записці не надається порівняльний аналіз із національним законодавством. Автором звернення визначена потреба в зарубіжному досвіді.

Ключові слова: загальна середня освіта, заклад загальної середньої освіти, навчальний рік, канікулярний період, початок навчального року, навчальний календар.

Вступна частина.

У 2020 році із початком пандемії COVID-19 світ зіткнувся із ситуацією, коли одне з базових прав людини – право на освіту виявилось під загрозою. У зв'язку із безпрецедентними карантинними заходами заклади освіти всіх рівнів у більшості держав світу закрилися для фізичного відвідування, що фактично призупинило на деякий час освітній процес. Невдовзі більшість освітніх систем адаптувалися до нових умов, запровадивши дистанційний або змішаний формати навчання, а коли пандемія COVID-19 пішла на спад, у багатьох державах здобувачі освіти знову повернулися до очного навчання. За той самий період і до сьогодні освітня система України постраждала значно серйозніше, ніж освітні системи більшості інших держав. Це пов'язано з тим, що значна частина українського учнівства й студентства не може повернутися до нормального режиму навчання вже більш ніж упродовж чотирьох років: спочатку на заваді цьому була пандемія COVID-19, а із лютого 2022 року – повномасштабна військова агресія російської федерації проти України¹. За таких умов постає потреба у запровадженні заходів, які можна розглядати як потенційні для подолання навчальних втрат. У цьому контексті є доцільним вивчення досвіду щодо існуючих підходів до регулювання організації і тривалості канікулярних періодів у закладах загальної середньої освіти держав-членів ЄС протягом навчального року.

Законом України «Про повну загальну середню освіту»² встановлено, що структура і тривалість навчального року, навчального тижня, навчального дня, занять, відпочинку між ними, форми організації освітнього процесу визначаються педагогічною радою закладу освіти у межах часу, передбаченого освітньою програмою, відповідно до обсягу навчального навантаження, встановленого відповідним навчальним планом, і з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку дітей,

---

¹ Бичко Г., Терещенко В. Навчальні втрати: причини, наслідки й шляхи подолання. *Український центр оцінювання якості освіти*. URL: <https://osvita.ua/school/88921/>

² Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 р. №463-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>

особливостей регіону тощо. Під час дії правового режиму воєнного стану тривалість навчального року, дата його початку та / або закінчення визначаються Кабінетом Міністрів України. Встановлено, що тривалість канікул у закладах освіти протягом навчального року не може становити менше 30 календарних днів.

Відповідно до Конвенції ООН про права дитини від 20 листопада 1989 року держави-учасниці визнають і гарантують право дитини: на відпочинок і дозвілля; брати участь в іграх і розважальних заходах, що відповідають її віку; вільно брати участь у культурному житті та займатися мистецтвом³. Законодавство Європейського Союзу (далі – ЄС) має обмежену роль у питаннях формування освітньої політики держав-членів. ЄС має право лише надавати допомогу державам-членам шляхом підтримки і здійснення координації через заохочувальні заходи і рекомендації. Втім, тісний зв'язок освітньої політики з іншими політиками ЄС, зокрема тими, що належать до спільної компетенції (вільне пересування громадян ЄС і членів їх родини, свобода руху послуг, у тому числі освітніх в аспекті функціонування внутрішнього ринку, заборона дискримінації) надає можливість ЄС розширювати власні повноваження в означеній сфері⁴. У стратегічній програмі «Освіта і навчання 2020» ЄС визначив чотири спільні цілі розвитку систем освіти в державах-членах: перетворення освіти впродовж життя та мобільності на реальність; підвищення якості та ефективності освіти і навчання; сприяння рівності, соціальній злагоді та активному громадянству; заохочення креативності та інновацій, у тому числі підприємництво, на всіх рівнях освіти і навчання⁵. У 2021 році затверджено нову Стратегічну рамкову програму Європейського співробітництва у галузі освіти і навчання «В напрямку європейського освітнього простору та за його межами» (2021-2030), серед п'яти пріоритетів якої на наступне десятиліття названо: підвищення якості, рівності, інклюзії та успіху для всіх в освіті та навчанні і перетворення навчання впродовж життя та мобільності в реальність для всіх⁶.

У вересні 2023 року Європейською Комісією опубліковано два звіти Eurydice про організацію шкільного часу і навчального року в Європі⁷. Завдяки національним даним із 38 європейських держав виявлено значні відмінності у тривалості навчального року, а також у підходах до організації канікул (Європейська Комісія публікує такий огляд щороку). В основу досліджень покладено дані за 2023 / 2024 навчальний рік. Звіти охоплюють початкову і загальну середню освіту, містять інформацію щодо початку навчального року та його тривалості, часу і тривалості шкільних канікул. Згідно з даними звітів,

³ Конвенція про права дитини від 20.11.1989 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_021

⁴ Колісник В.Ю. Правові основи освітньої політики ЄС : автореф. дис. к.ю.н. 12.00.11 – міжнародне право. Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2020. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ca4ea412-ffa0-4fe4-ad50-3dfe06d28985/content>

⁵ EU cooperation in education and training (ET 2020). URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/eu-cooperation-in-education-and-training-et-2020.html>

⁶ Strategic framework for European cooperation in education and training towards the European education area and beyond. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/strategic-framework-for-european-cooperation-in-education-and-training-towards-the-european-education-area-and-beyond.html>

⁷ The organisation of school time in Europe 2023/2024. URL: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/publications/organisation-school-time-europe-primary-and-general-secondary-education-202320240> The organisation of the academic year in Europe – 2023/2024. URL: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/publications/organisation-academic-year-europe-20232024>

навчальний рік у більшості європейських систем освіти (11 систем освіти) починається у вересні і стартує 1 вересня. У восьми системах освіти навчання у закладах середньої освіти починається у серпні. Так навчальний рік може початися вже 9 серпня у Фінляндії. Початок літніх канікул зазвичай припадає на кінець травня, червень або першу половину липня. З огляду на зазначене, у більшості систем освіти учні мають від 8 до 12 тижнів літніх канікул. Канікули тривають не більше 8 тижнів у французькому співтоваристві Бельгії, в Данії, деяких землях Німеччини, у Франції, Нідерландах, деяких кантонах Швейцарії, Ліхтенштейні та Норвегії. В інших державах учні перебувають на канікулах більше 12 тижнів: в Ірландії, Греції, Латвії, Мальті, Португалії, Албанії, Ісландії, а також у більшості регіонів Італії. В окремих державах тривалість літніх канікул залежить від рівня освіти. У Литві учні початкової школи мають на два тижні більше відпочинку, ніж учні, які здобувають загальну середню освіту. У Боснії і Герцеговині учні середньої школи починають літні канікули раніше, ніж у початковій школі. А в Албанії, Болгарії, Греції та Сербії учні початкової школи починають свої літні канікули раніше, ніж учні середньої школи⁸.

Під час підготовки Аналітичної записки досліджувалися нормативно-правові акти Польщі, Німеччини, Франції, Естонії, Нідерландів, Італії, Іспанії, Фінляндії та Чехії із джерел з вільним доступом.

Основна частина.

Польща. Відповідно до Закону про освіту⁹ (далі – Закон), міністр з питань освіти уповноважений визначати порядок організації навчального року, з урахуванням дат початку і закінчення навчально-виховних заходів, різдвяних і шкільних канікул тощо. У розвиток положень зазначеного Закону затверджено Розпорядження про організацію навчального року¹⁰, яким встановлено початок навчальних і виховних занять у закладах середньої освіти з першого робочого дня вересня. Якщо 1 вересня припадає на п'ятницю або суботу, то навчальні та виховні заняття починаються з понеділка наступного за 1 вересня. Заняття у закладах середньої освіти закінчуються у п'ятницю, яка слідує після 20 червня.

Канікули у закладах середньої освіти поділяються на: зимові, весняні та літні. Зимові канікули тривають з 23 до 31 грудня або з 22 до 31 грудня, якщо 22 грудня припадає на понеділок. Весняні канікули починаються у четвер перед Великоднем і закінчуються у вівторок після Великодня. Літні канікули починаються з наступного дня після закінчення річних навчально-виховних заходів і закінчуються 31 серпня (тривалість приблизно 9-10 тижнів).

Директори освітніх закладів уповноважені, за потреби, встановлювати у навчальному році додаткові дні відпочинку від навчальної і виховної роботи: до 8 днів – для початкової школи, основних професійно-технічних училищ, вищих навчальних закладів, закладів практичної освіти та закладів підвищення

---

⁸ School days, holidays and the academic year: annual reports reveal big differences between European countries. URL: <https://www.csee-etuice.org/en/news/education-policy/3227-school-days-holidays-and-the-academic-year-annual-reports-reveal-big-differences-between-european-countries>

⁹ USTAWA z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe. URL: <https://www.prawo.vulcan.edu.pl/przegdok.asp?qdatprz=akt&qplikid=4186>

¹⁰ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie organizacji roku szkolnego. URL: <https://www.portaloswiatowy.pl/organizacja-pracy/rozporzadzenie-ministra-edukacji-narodowej-z-dnia-11-sierpnia-2017-r.-w-sprawie-organizacji-roku-szkolnego-tekst-jedn.-dz.u.-z-2023-r.-poz.-1211-14535.html>

кваліфікації; до 10 днів – для середньої загальноосвітньої школи, середніх спеціальних шкіл, додаткових загальноосвітніх шкіл, технікумів¹¹.

Календар на поточний навчальний рік затверджується профільним міністерством, його положення поширюються на всі заклади середньої освіти в державі.

Естонія. Досвід держави є цікавим у контексті визначення тривалості навчального року. Так відповідно до Закону про основну школу та старшу середню школу¹² (далі – Закон), навчальний рік триває з 1 вересня до 31 серпня наступного року. Кожен навчальний рік складається з чотирьох семестрів, півсеместрів і літніх канікул. Система навчання передбачає щонайменше 4 канікулярні періоди протягом навчального року загальною тривалістю не менше 12 тижнів, причому літні шкільні канікули тривають щонайменше вісім тижнів поспіль. Дати початку і закінчення півсеместрів і літніх канікул, а також дати випускних іспитів основної та старшої середньої школи встановлюються Міністром освіти і науки окремо для кожного навчального року.

Відповідно до Постанови про шкільні канікули 2021 / 2022, 2022 / 2023 і 2023 / 2024 навчальні роки¹³, виданої міністром освіти і науки, у 2023 / 2024 навчальному році канікулярні періоди розподілені наступним чином: осінні канікули (I шкільні канікули) – 23 жовтня 2023 року до 29 жовтня 2023 року (7 днів); Різдвяні канікули (II шкільні канікули) – 21 грудня 2023 року до 7 січня 2024 року (18 днів); зимові канікули (III шкільні канікули) – 26 лютого 2024 року до 3 березня 2024 року (7 днів); весняні канікули (IV шкільні канікули) – 22 квітня 2024 року до 28 квітня 2024 року (7 днів); літні канікули (V шкільні канікули) – 13 червня 2024 року до 31 серпня 2024 року (2 місяці 19 днів).

Відповідно до Закону директор закладу середньої освіти, за згодою опікунської ради освітнього закладу, може встановлювати шкільні канікули, відмінні від канікул, встановлених міністром освіти і науки.

Італія. Система освіти і навчання в державі організована відповідно до принципів субсидіарності та автономії навчальних закладів. Виключно державою здійснюється законодавче регулювання відносин у сфері освіти, визначаються основні рівні успішності, які мають бути гарантовані для кожної особи. Питання організації та тривалості шкільних канікул у закладах загальної середньої освіти врегульовані Законодавчим Декретом від 16 квітня 1994 року про затвердження зведеного тексту чинних законодавчих актів про освіту, що стосуються шкіл усіх ступенів¹⁴. Згідно з Декретом у дитячих садках, початкових, середніх і старших класах школи навчальний рік починається з 1 вересня і закінчується 31 серпня. На заняття відводиться не менше 200 днів. Навчальний рік, з метою оцінювання учнів, може бути розділений на два або три періоди за рішенням педагогічного колективу закладу освіти. Відповідно до Декрету міністерство освіти щороку затверджує календар обов'язкових

¹¹ Kalendarz Szkolny 2023/2024. URL: https://www.kalendarzswiat.pl/kalendarz_szkolny#google_vignette

¹² Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/13332410>

¹³ 2021/2022., 2022/2023. ja 2023/2024. õppeaasta koolivaheajad. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/110092020003>

¹⁴ DECRETO LEGISLATIVO 16 aprile 1994, n. 297 Approvazione del testo unico delle disposizioni legislative vigenti in materia di istruzione, relative alle scuole di ogni ordine e grado. URL: <https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:decreto.legislativo:1994-04-16;297>

національних шкільних канікул для шкіл всіх рівнів (включає обов'язкові національні свята)¹⁵. Відповідно до законодавства щороку затверджуються регіональні шкільні календарі (діє 20 регіональних шкільних календарів), якими окремо для кожного регіону держави визначаються дати початку та закінчення уроків, тривалість різдвяних, великодніх і літніх канікул.

Аналіз регіональних шкільних календарів демонструє спільні й відмінні підходи до регулювання питання організації і тривалості шкільних канікул у закладах загальної середньої освіти в регіонах Італії¹⁶. Дати початку і закінчення навчання у закладах середньої освіти відрізняються, зокрема початок навчання у регіонах держави варіюється у межах 5 вересня – 15 вересня, а закінчується навчання у закладах середньої освіти в період між 6 червня – 14 червня (в Сардинії перший день навчання – 14 вересня, останній день навчання – 7 червня; у Провінції Больцано перший день навчання – 5 вересня, останній день навчання – 14 червня). Канікулярні періоди і тривалість шкільних канікул також різняться. Так у більшості регіонів Італії навчальний рік розділений на три канікулярні періоди: Різдвяні, Великодні і літні шкільні канікули. Однак, у низці регіонів встановлено шкільні канікули у період карнавальних свят, з 12 лютого до 14 лютого (згідно із регіональними шкільними календарями 2023-2024 навчального року). Зауважимо, що Італія є однією з держав Європейського Союзу, в якій фіксується найбільша тривалість літніх канікул 13–14 тижнів.

Іспанія. Повноваження щодо регулювання діяльності у сфері загальної середньої освіти розподілені між урядом і автономними спільнотами. Організація процесу навчання у закладах загальної середньої освіти є компетенцією автономних спільнот, проте держава створює умови для забезпечення однорідності системи освіти і гарантування однакових умов доступу до її здобуття всіма громадянами. Загальні підходи до організації освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти визначено в Основному Законі про освіту¹⁷. Додаткові положення Закону регулюють питання забезпечення підручниками і навчальними матеріалами, а також встановлюють порядок затвердження шкільного календаря. Шкільний календар щорічно формує адміністрація освітнього закладу, календар включає мінімум 175 навчальних днів для обов'язкової освіти і визначає канікулярні періоди і тривалість шкільних канікул.

На практиці річний шкільний календар визначається автономними спільнотами, провінціями чи навчальними закладами і тому не є єдиним. За загальним правилом початок навчального року припадає на першу половину вересня; Різдвяні канікули тривають 2 тижні; Карнавал від 3 до 6 днів (застосовується не в усіх регіонах); Великодні канікули тривають майже десять

---

¹⁵ Calendario scolastico 2023-2024: ponti di primavera e ultimo giorno di scuola. URL: <https://www.studenti.it/calendario-scolastico-2023-2024.html>

¹⁶ Calendario scolastico 2023-2024: ponti di primavera e ultimo giorno di scuola. URL: <https://www.studenti.it/calendario-scolastico-2023-2024.html>

¹⁷ Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación. URL: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2006-7899>

днів; літні канікули – 11 тижнів у початковій освіті та 12 тижнів у середній освіті¹⁸.

Нідерланди. Закон про середню освіту¹⁹ визначає загальний підхід до формування календаря навчального року для всіх закладів середньої освіти в державі. Встановлюється, що навчальний рік триває 40 тижнів, а навчальний процес у закладах середньої освіти триває щонайменше 189 днів. Відповідно до Закону початок і тривалість канікулярних періодів визначаються постановою профільного міністерства, разом із тим положення цього акта не є обов'язковими, заклади освіти мають право формувати власні календарні плани.

З метою створення умов для забезпечення якісного відпочинку учнів у періоди канікул, територія держави поділена на три національні шкільні регіони (північний, центральний та південний), у кожному з них встановлюється фіксована тривалість канікул. Навчальний рік поділений на п'ять канікулярних періодів: осінь (*Herfstvakantie* – один тиждень); Різдво (*Kerstvakantie* – два тижні); весна (*Voorjaarsvakantie* – один тиждень); травневі свята (*Meivakantie* – один тиждень, зазвичай поширюється на квітень / травень). Літні канікули 2023 / 2024 навчального року розподілені наступним чином: північний регіон – з 20 липня до 1 вересня 2024 року; центральний регіон – з 13 липня до 25 серпня 2024 року; південний регіон – з 6 липня до 18 серпня 2024 року (в середньому 6 тижнів)²⁰.

Фінляндія. Відповідно до Закону про базову освіту²¹ навчальний рік у закладах середньої освіти триває 190 днів. Кожного року наказом галузевого міністерства визначаються дати початку і закінчення занять у закладах середньої освіти. Передбачається, що з метою мінімізації освітніх втрат, що можуть виникнути у разі порушення навчального плану, адміністрація закладу середньої освіти уповноважена збільшити тривалість навчання максимум на шість робочих днів²². Відповідно до Наказу про базову освіту²³, навчальний рік у закладах загальної середньої освіти закінчується у останній робочий день 22-го тижня поточного року.

Законодавством передбачено чотири канікулярні періоди: осінні канікули, Різдвяні канікули, зимові канікули і літні канікули. Наприклад, відповідно до Навчального календаря на 2023 / 2024 навчальний рік²⁴, навчальний рік для учнів, що здобувають базову середню освіту, почався 9 серпня 2023 року і закінчився 1 червня 2024 року. Канікулярні періоди розподілені наступним чином: осінні канікули 23 жовтня – 29 жовтня 2023 року (1 тиждень); Різдвяні канікули 23 грудня 2023 року – 7 січня 2024 року (2 тижні); зимові канікули

¹⁸Calendario escolar 2023-2024 en España: fechas por comunidades, festivos y vacaciones. URL: <https://www.20minutos.es/noticia/5166267/0/calendario-escolar-2023-2024-espana-fechas-por-comunidades-festivos-vacaciones/>

¹⁹Wet op het voortgezet onderwijs. URL: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0002399/2022-07-14>

²⁰Overzicht van schoolvakanties 2023-2024. URL: [https://www.examenoverzicht.nl/examen-informatie/algemeen/schoolvakanties#:~:text=Ieder%20jaar%20komt%20het%20Ministerie.de%20meivakantie%20\(%C3%A9%C3%A9n%20week\)](https://www.examenoverzicht.nl/examen-informatie/algemeen/schoolvakanties#:~:text=Ieder%20jaar%20komt%20het%20Ministerie.de%20meivakantie%20(%C3%A9%C3%A9n%20week))

²¹Perusopetuslaki. URL: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>

²²Finland puts flexible holidays ahead of longer school days. URL: <https://theconversation.com/finland-puts-flexible-holidays-ahead-of-longer-school-days-23378>

²³Perusopetusasetus. URL: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980852>

²⁴Koulujen työ- ja loma-ajat lukuvuonna 2023–2024. URL: <https://www.oph.fi/fi/uutiset/2023/koulujen-tyo-ja-loma-ajat-lukuvuonna-2023-2024>

26 лютого – 3 березня 2024 року (1 тиждень); літні канікули триватимуть 10 тижнів.

Чехія. Періоди тривалості навчання і канікул у закладах середньої освіти визначаються Законом про дошкільну, початкову, середню, вищу професійну та іншу освіту (Закон про школу)²⁵. Деталі щодо організації навчального року, види, тривалість і дати шкільних канікул у початковій та середній школах регулюються Наказом про організацію навчального року²⁶. Згідно з наказом навчальний період у навчальному році починається 1 вересня і закінчується 30 червня наступного календарного року. Навчальний період розділений на два семестри: перший семестр починається 1 вересня і закінчується 31 січня наступного календарного року; другий семестр починається 1 лютого і закінчується 30 червня. Варто зазначити, що в державі визначено декілька шкільних регіонів.

Період шкільних канікул складається з осінніх канікул, Різдвяних канікул, піврічних канікул, весняних канікул, Великодніх канікул і основних канікул. Загалом осінні канікули тривають 2 дні і додаються до святкового дня 28 жовтня (їх початок визначається окремо для кожного навчального року). Різдвяні канікули тривають з 23 грудня до 2 січня наступного календарного року включно. Піврічні канікули припадають на п'ятницю 29 січня і тривають до 4 лютого. Весняні канікули тривають тиждень (терміни їх проведення залежать від регіону в якому знаходиться заклад освіти). Початок Великодніх канікул припадає на четвер, що передує Страсній п'ятниці. Основні канікули тривають від закінчення другого півріччя до початку першого півріччя нового навчального року. Наприклад, відповідно до навчального календаря заняття у закладах середньої освіти у 2023 / 2024 навчальному році²⁷ розпочалися у понеділок 4 вересня 2023 року. Канікулярні періоди розподілені наступним чином: осінні канікули – з 26 жовтня до 27 жовтня 2023 року; Різдвяні канікули – з 23 грудня до 2 січня 2024 року; початок другого семестру – один день 2 лютого 2024 року; весняні канікули – з 19 лютого по 25 лютого 2024 року; Великодні свята – 26 березня 2024 р.; основні канікули – з 29 червня до 1 вересня 2024 року (9 тижнів). Навчальні заняття у 2024 / 2025 навчальному році розпочнуться у понеділок 2 вересня 2024 року.

Зауважимо, що законодавством визначено низку випадків, за умови настання яких можуть бути внесені зміни до навчального календаря і запроваджено додаткові вільні від навчання дні у закладах середньої освіти. Зокрема директор закладу середньої освіти має право, у разі наявності поважних причин (організаційних, технічних), оголосити п'ять вільних від навчання днів впродовж навчального року. Також передбачається, що в інших особливих випадках, Міністерство освіти, молоді та спорту уповноважено вносити зміни в організацію навчального року. В основному це стосується оголошення позачергових вихідних днів для учнів у навчальний час у ситуаціях, коли з

²⁵ Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

²⁶ Vyhláška o organizaci školního roku. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-16/historie>

²⁷ O ORGANIZACI AKADEMICKÉHO ROKU 2023/2024 NA FAKULTĚ ELEKTROTECHNICKÉ ZÁPADOČESKÉ UNIVERZITY V PLZNI. URL: <https://doc-public.zcu.cz/rest/cmIS/document/workspace://SpacesStore/ad389c61-7499-4ed0-81d8-c4fee8570c2b/content>

серйозних організаційних, технічних, епідеміологічних причин тощо неможливо забезпечити навчання у закладах освіти.

Франція. Питання організації навчального часу і простору регулюються Кодексом про освіту²⁸. Відповідно до Кодексу навчальний рік складається щонайменше з 36 тижнів, розділених на п'ять робочих періодів та чотири канікулярні періоди. Національний шкільний календар затверджується наказом міністра освіти раз на три роки. Так 7 грудня 2022 року видано Наказ про затвердження шкільного календаря на 2023-2024, 2024-2025 і 2025-2026 навчальні роки²⁹. З метою забезпечення сприятливих умов для організації відпочинку учнів у періоди зимових і весняних канікул заклади середньої освіти поділені на три зони відпочинку (А, В, С). У ці періоди діють диференційовані графіки канікулярного часу. На практиці такий підхід означає, що відпочинок учнів закладів середньої освіти відбувається почергово і така черговість змінюється кожного навчального року³⁰.

Згідно зі шкільним календарем на 2023-2024 навчальний рік заняття у закладах середньої освіти почалися у понеділок 4 вересня 2023 року. Осінні канікули для учнів по всій країні тривали з суботи 21 жовтня 2023 року до понеділка 6 листопада 2023 року (1 тиждень); Різдвяні канікули тривали з суботи 23 грудня 2023 року до понеділка 8 січня 2024 року (2 тижні). Зимові канікули диференційовані за зонами відпочинку і їх тривалість 2 тижні (наприклад, зона А: з суботи 17 лютого 2024 року до понеділка 4 березня 2024 року). Весняні канікули диференційовані за зонами відпочинку і їх тривалість 2 тижні (наприклад, зона А: субота 13 квітня 2024 року – понеділок, 29 квітня 2024 року). Літні канікули розпочнуться в суботу 6 липня 2024 року і триватимуть до 2 вересня 2024 року (8 тижнів).

Німеччина. Дати канікул і вільних від навчання днів відрізняються в окремих федеральних землях і визначаються міністерствами освіти федеральних земель, окремо для кожного навчального року. З метою вирівнювання основного канікулярного періоду Конференція міністрів освіти та культури наділена повноваженням щодо узгодження довгострокового планування літніх канікул і раз на чотири роки приймати Положення про літні канікули³¹. Згідно з Гамбурзькою угодою від 28 жовтня 1964 року³² канікули у закладах середньої освіти складаються з 75 робочих днів при 6-денному робочому тижні і 63 робочі дні при 5-денному робочому тижні (наразі у більшості шкіл в державі діє 5-денний робочий тиждень). Угодою визначено, що навчальний рік починається з 1 серпня.

²⁸ Code de l'éducation. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006071191/

²⁹ Arrêté du 7 décembre 2022 fixant le calendrier scolaire des années 2023-2024, 2024-2025 et 2025-2026. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000046704476>

³⁰ Calendrier et Organisation du temps scolaire. URL: <https://www.ec75.org/recommandations/calendrier-et-organisation-du-temps-scolaire/>

³¹ Langfristige Sommerferienregelung 2018 bis 2024. URL: https://www.kmk.org/fileadmin/Dateien/pdf/Ferienkalender/Sommerferienregelung_2018-2024.pdf

³² Weiterentwicklung des Schulwesens in Deutschland seit Abschluss des Abkommens zwischen den Ländern der Bundesrepublik Deutschland zur Vereinheitlichung auf dem Gebiete des Schulwesens vom 28. 10. 1964 i. d. F. vom 14. 10. 1971. URL: https://www.kmk.org/fileadmin/pdf/PresseUndAktuelles/Beschlusse_Veroeffentlichungen/allg_Schulwesen/D11.pdf

Канікулярні періоди поділяються на осінні канікули, Різдвяні канікули, зимові канікули, Великодні канікули, П'ятидесятниця (стосується всіх святкових днів між кінцем Великодніх канікул і початком літніх канікул), літні канікули³³. За усталеною практикою, в осінній період, залежно від федеральної землі, канікули тривають один або два тижні в жовтні або листопаді. Різдвяні канікули починаються наприкінці календарного року і тривають до початку наступного календарного року, зазвичай охоплюють дні з 24 грудня приблизно до 6 січня (наприклад, в Мекленбург-Передній Померанії). У деяких федеральних землях Різдвяні канікули тривають лише до початку наступного календарного року. Тривалість зимових канікул коливається у межах від кількох днів до кількох тижнів (застосовуються в окремих федеральних землях), припадає на початок календарного року (наприклад, в Тюрінгії – з 12 лютого 2024 року до 16 лютого 2024 року, Бранденбурзі – з 5 лютого 2024 року до 10 лютого 2024 року). Великодні / весняні канікули зазвичай тривають від одного до двох тижнів і включають Страсний тиждень і Великдень. Лише у декількох федеральних землях канікули на П'ятидесятницю тривають близько двох тижнів (наприклад, Баден-Вюртемберг: 21 травня 2024 року – 31 травня 2024 року; Рейнланд-Пфальц: 21 травня 2024 року – 24 травня 2024 року). Літні канікули у загальноосвітніх закладах тривають від шести до семи тижнів. В окремих землях канікулярний період починається початку червня або в липні і триває до середини вересня (наприклад, Нижня Саксонія – з 4 червня 2024 року до 2 серпня 2024 року; Саар – з 15 липня 2024 року до 23 серпня 2024 року; Баварія – з 29 липня 2024 року до 9 вересня 2024 року).

Принагідно зауважимо, що в Німеччині тривають дискусії щодо необхідності обмеження тривалості канікулярних періодів у закладах середньої освіти. Введення обмежень пояснюється необхідністю подолання наслідків пандемії Covid-19 і спричинених нею освітніх втрат³⁴.

Висновки (див. Додаток).

Сучасна політика держав у галузі освіти ставить за мету розвиток системи освіти в інтересах формування гармонійно розвинутої, соціально активної, творчої особистості, що є необхідним чинником для економічного і соціального прогресу суспільства. Діяльність щодо вдосконалення освітнього процесу безпосередньо пов'язана із запровадженням організаційно-правових механізмів, спрямованих на забезпечення балансу між якісним навчальним процесом і гарантованим правом здобувачів освіти на відпочинок у вільний від навчання час. Як свідчить міжнародна практика, організація відпочинку дітей у період канікул є складовою частиною безперервного та послідовного процесу навчання і виховання. Задля цього в державах, законодавство яких досліджувалося, прийнято закони та інші нормативно-правові акти, відповідно до яких врегульовано питання структури і тривалості навчального року, навчального тижня, навчального дня, періоду відпочинку.

---

³³ Ferienkalender für die Schulferien in Deutschland. URL: <https://bildung.sueddeutsche.de/schulen-und-internete/ferienkalender/>

³⁴ Können Schulferien gekürzt werden? URL: <https://deutsches-schulportal.de/bildungswesen/schulrecht-koennen-schulferien-gekuerzt-werden/>

Аналіз законодавства Польщі, Німеччини, Франції, Естонії, Нідерландів, Італії, Іспанії, Фінляндії та Чехії демонструє спільність і відмінність у підходах до законодавчого регулювання питання організації і тривалості канікулярних періодів у закладах загальної середньої освіти протягом навчального року, що пояснюється національною специфікою та особливостями освітніх систем. Окрім того, географічне розташування держав, а також особливості кліматичних умов є чинниками, що впливають на практику формування підходів до організації і тривалості канікул в освітніх закладах. У більшості держав навчальний рік у закладах середньої освіти починається у вересні. В деяких державах навчання починається у серпні (Фінляндія). Тривалість канікулярних періодів, види канікул мають певні відмінності. Загалом канікули поділяються на чотири види: осінні, зимові, весняні та літні, а у деяких національних освітніх системах передбачено й інші види канікул, які пов'язані з національними або релігійними святами (Німеччина, Італія, Іспанія). Практика свідчить, що найбільш тривалими канікулами є літні. У більшості систем освіти учні мають від 8 до 12 тижнів вільного від навчання часу. Водночас, наприклад у Німеччині, канікули можуть тривати менше 8 тижнів, а в Італії більше 12 тижнів.

Також слід підкреслити, що заклади базової середньої освіти у деяких державах наділені широкою автономією в питаннях організації і планування навчального календаря, визначення канікулярних періодів і тривалості шкільних канікул (Італія, Іспанія).

З отриманням Україною статусу кандидата на членство в ЄС, пріоритетним завданням у галузі освіти, на нашу думку, є здійснення подальших реформ і модернізації системи освіти з метою наближення до Європейського освітнього простору. Крім того, пріоритетним завданням є пошук шляхів подолання освітніх втрат, спричинених пандемією COVID-19 і повномасштабною військовою агресією російської федерації проти України.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

*Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.

Організація навчального часу у закладах загальної середньої освіти в окремих державах Європейського Союзу

№	Назва держави	Кількість навчальних днів у навчальному році	Види та тривалість канікул у закладах загальної середньої освіти
1.	Польща 	186	зимові – 1 тиждень; весняні – 1 тиждень; літні – приблизно 9-10 тижнів
2.	Естонія 	175	осінні канікули – 1 тиждень; Різдвяні канікули – 2 тижні; зимові канікули – 1 тиждень; весняні канікули – 1 тиждень; літні канікули – 11 тижнів
3.	Іспанія 	175	Різдвяні канікули – 2 тижні; Карнавал – 1 тиждень (застосовується не в усіх регіонах); Великодні – 2 тижні; літні канікули – 12 тижнів
4.	Італія 	200	Різдвяні – 1 тиждень; Великодні – 1 тиждень; літні шкільні канікули – 13-14 тижнів
5.	Нідерланди 	189	осінні канікули – 1 тиждень; Різдвяні канікули – 2 тижні; весняні канікули – 1 тиждень; травневі свята – 1 тиждень; літні канікули – 6 тижнів
6.	Фінляндія 	190	осінні канікули – 1 тиждень; Різдвяні канікули – 2 тижні; зимові канікули – 1 тиждень; літні канікули – 10 тижнів
7.	Чехія 	196	осінні канікули – 2 дні; Різдвяні канікули – 1 тиждень; весняні канікули – 1 тиждень; основні канікули – 9 тижнів
8.	Франція 	180	Різдвяні канікули – 2 тижні; зимові канікули – 2 тижні; весняні канікули – 2 тижні; літні канікули – 8 тижнів.
9.	Німеччина 	191 – 200 (залежить від федеральної землі)	осінні канікули – 1-2 тижні; Різдвяні канікули – 1-2 тижні; зимові канікули – від кількох днів до кількох тижнів; Великодні канікули – 2 тижні; П'ятидесятниця – від кількох днів до 2 тижнів; літні канікули – від 6 до 7 тижнів.